

НАУКОВІ ПРАЦІ

НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

Збірник включено
до Переліку наукових фахових видань України
у галузях
історичні науки
(наказ МОН України № 1021 від 29 вересня 2015 р.)
та соціальні комунікації
(наказ МОН України № 1328 від 21 грудня 2015 р.)

Видання індексується Google Scholar

Редакційна колегія:

- В. Попик*, чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук (*голова*)
Г. Боряк, чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук
В. Горовий, д-р іст. наук (*заст. голови*)
Т. Гранчак, д-р наук із соц. комунікацій
Т. Добко, д-р наук із соц. комунікацій
Л. Дубровіна, чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук
Г. Ковальчук, д-р іст. наук
С. Кулешов, д-р іст. наук
К. Лобузін, д-р наук із соц. комунікацій
К. Манолаке, д-р політології (Республіка Молдова)
Р. Мотульський, д-р пед. наук (Республіка Білорусь)
С. Нарбутас, д-р гуманіт. наук (Литовська Республіка)
В. Омельчук, д-р іст. наук
О. Онищенко, акад. НАН України, д-р філос. наук
Г. Папакін, д-р іст. наук
В. Петров, акад. НАН України, д-р техн. наук
Н. Стрішенець, д-р іст. наук
Ю. Половинчак, канд. іст. наук (*відп. секр.*)
К. Тахіров, д-р філос. наук (Азербайджанська Республіка)
Н. Шип, д-р іст. наук
В. Широков, акад. НАН України, д-р техн. наук

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛОТЕКА УКРАЇНИ
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
АСОЦІАЦІЯ БІБЛОТЕК УКРАЇНИ

НАУКОВІ ПРАЦІ

НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛОТЕКИ УКРАЇНИ
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

За загальною редакцією
доктора історичних наук,
професора В. ГОРОВОГО

Збірник засновано в 1998 р.

Випуск 49

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ
І БІБЛОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Електронна версія – на www.nbuv.gov.ua

Київ 2018

Затверджено до друку та опублікування в мережі Інтернет вченою радою
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
(протокол № 3 від 17.07.2018)

Відповідальний редактор
Т. Гранчак, д-р наук із соц. комунікацій

Редактор-перекладач
англійського тексту
М. Кушнарьова, канд. філос. наук

УДК 02(477)(06)

Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського /
редкол.: В. Попик (голова), Г. Боряк, В. Горовий [та ін.] ; за заг. ред. В. Горового ;
відп. ред. Т. Гранчак ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського,
Асоц. б-к України. – Київ, 2018. – Вип. 49: Інформаційно-комунікаційні транс-
формації і бібліотечно-інформаційна діяльність. – 344 с.

У збірнику наукових праць представлено матеріали, у яких висвітлюються актуальні питання функціонування бібліотек у системі соціальних комунікацій в умовах глобалізованого світу, впливу інформаційно-комунікаційних технологій на трансформації інформаційних продуктів і послуг, підходи до вирішення стратегічних завдань державного будівництва.

Авторами розглядаються шляхи інтелектуалізації бібліотечно-інформаційної діяльності, розширення ресурсної бази та технологічних засад участі бібліотек у сучасних соціально-комунікаційних процесах, правові аспекти діяльності бібліотек. Окрему увагу приділено теоретико-методологічним аспектам бібліотечної активності в мережевому середовищі, аналізуються питання ефективності бібліотечних мережевих представництв, можливості їх використання у сприянні науковій комунікації.

Видання орієнтоване на широке коло працівників бібліотечно-інформаційної сфери, науковців і практиків у сфері соціальних комунікацій та інформаційно-комунікаційних технологій.

ЗМІСТ

Розділ I. ІНФОРМАЦІЯ І КОМУНІКАЦІЯ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ КОНТЕКСТІ

Закіров М. Взаємозв'язок політичного міфу і суспільного наративу в контексті еволюції соціальних комунікацій	9
Закірова С. Полемологічні виміри інформаційних стратегій минулого	21
Польовик С. Іміджеві характеристики України на шпальтах зарубіжних видань: контент-аналіз	34
Стоян П. Участь архівістів Канади у створенні міжнародного стандарту архівного опису	44
Черпак Т. Особливості кризових комунікацій у політичному дискурсі в сучасній Україні	56
Шлапак Ю. Електронний підручник (посібник): стан і перспективи в Україні	69
Белов Д. Комікс як продукт інформаційної культури	83

Розділ II. БІБЛІОТЕКА В СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ СУЧАСНОСТІ

Пальчук В. Роль сучасних бібліотек як соціально-комунікаційних інституцій в умовах реформи з децентралізації влади	107
Половинчак Ю. Діяльність бібліотек із збереження цифрової спадщини інтерактивного простору	123
Кулицький С. Аналіз економіко-інформаційних аспектів гібридної війни на базі ресурсів наукової бібліотеки	133
Симоненко О. Шляхи інтелектуалізації бібліотечно-інформаційної діяльності в інформаційно-аналітичному обслуговуванні користувачів	146
Федорчук А. Можливості ретроспективних досліджень бібліотечних інформаційно-аналітичних ресурсів	157
Потіха А. Методологічна основа дослідження партійних засобів масової комунікації як об'єкта бібліотечно-інформаційної діяльності	171

Миськевич Т. Інформаційна соціалізація користувачів з особливими потребами в сучасній бібліотеці (вітчизняний досвід)	183
Макарова О. Інформаційно-комунікаційні технології в діяльності сучасної бібліотеки (на прикладі Баварської державної бібліотеки) ..	196
Левченко Н. Академічна бібліотека в системі вищої освіти.....	204
Мотыко А. Діяльність Української бібліотечної асоціації з розвитку бібліотечної справи в Україні.....	216
Утиро Н. Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка як соціокультурний центр громади міста	230

Розділ III. ПРАВОВІ АСПЕКТИ В ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК

Іванова М., Іванов Ю. Нормативно-правове забезпечення права інтелектуальної власності в діяльності бібліотек	245
Яковенко О. Сучасні аспекти нормативного забезпечення стандартизації у бібліотечній сфері.....	263

Розділ IV. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В БІБЛІОТЕЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Бондаренко В., Пестрецова О. Використання агрегаторів новин у практиці підготовки бібліотечних інформаційно-аналітичних продуктів.....	281
Струнгар В. Інформаційно-комунікаційна модель бібліотечного представництва в соціальних медіа	295
Нагаров О. Використання академічними бібліотеками соціальних мереж як платформи для наукової комунікації (на прикладі представництв Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у Facebook)	306
Тарасенко Н. Оцінювання ефективності діяльності бібліотек у соціальних мережах: методика, критерії, досвід.....	330

Наталія Левченко,

аспірант,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

Україна, Київ

АКАДЕМІЧНА БІБЛІОТЕКА В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розглядається використання відкритих електронних ресурсів в організаційно-інформаційному процесі вищого навчального закладу. Аналізується вплив інформаційних ресурсів академічних бібліотек на якість освітньої діяльності.

Ключові слова: вища освіта, відкриті електронні ресурси, відкритий доступ, електронна бібліотека, інституційний репозитарій.

Нині освіта орієнтована не лише на одержання знань, а й на формування таких якостей фахівця, як ініціативність, інноваційність, мобільність, гнучкість, динамізм і конструктивність. Майбутній професіонал має прагнути до самоосвіти впродовж усього життя, оволодівати новими технологіями і розуміти можливості їх використання, вміти приймати самостійні рішення, адаптуватися в соціальній і майбутній професійній сфері, розв'язувати проблеми і працювати в команді, бути готовим до переважань, стресових ситуацій і вміти швидко з них виходити.

Відповідно постає потреба в нових підходах до системи надання освітніх послуг, організації навчального процесу, впровадженні нових методик викладання, зміні формату спілкування студентів та викладачів, упровадженні ефективної самостійної роботи студентів, забезпеченні практичної спрямованості вищої освіти. Наразі це має бути нова, ефективна модель підготовки кадрів. При цьому одним із ключових питань, від якого залежатиме якість освіти, її зміст, є зокрема перехід до нових стандартів вищої освіти, побудованих на компетентнісному підході. Усе це закладається в процесі навчання у вищому навчальному закладі.

Однією з ключових компетентностей сучасного фахівця є вміння раціонально працювати з інформацією, орієнтуватися в інформаційних потоках, володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, ефективне використання яких закладає підґрунтя для розкриття творчого

потенціалу студента, успішного вирішення ним інформаційно-дослідних завдань, набуття умінь і навичок спілкування в різних сферах і ситуаціях, підвищення мотивації і створення потреби в навчанні, реалізації індивідуального підходу за допомогою мережі Інтернет тощо.

Інформатизація в освітній сфері збільшує свободу дій її учасників, допомагаючи виховувати толерантність та критичне мислення, розширювати горизонти спілкування учасників освітньої взаємодії, спонукаючи часто вступати у комунікацію зі співрозмовниками з незнайомих їм культурних та соціальних прошарків. Пошук достовірної інформації, аналіз та використання її у різних контекстах відкриває шлях до істини.

Таким чином, у забезпеченні якісної освіти значну роль відіграють інформаційно-комунікаційні технології, які вносять кардинальні зміни в нову модель розвитку вищої освіти. Середовищем їх активного використання є простір наукової бібліотеки закладу вищої освіти.

Питанням створення інформаційного суспільства, формування сучасного інформаційно-бібліотечного середовища, перспективи та основним напрямом розвитку бібліотек в електронному середовищі, стану, тенденціям, та стратегії впровадження мережевих технологій у бібліотеках, технічній бази єдиного інформаційного поля бібліотек, створення електронних колекцій в умовах формування інформаційного суспільства присвячені дослідження М. Слободяника [13], Л. Костенко, М. Сороки [10], В. Ільганаєвої [8], О. Воскобойнікової-Гузєвої [4].

Зокрема, питання електронних інформаційних ресурсів висвітлено в працях: О. Онищенко, Л. Дубровіної, В. Горового [7], Г. Шемаєвої [17], А. Чекмарьова, Л. Костенка, Т. Павлуші [15]; питання відкритого доступу, відкритих електронних архівів, репозитаріїв, журналів відкритого доступу розглядали Т. Ярошенко [18], Д. Соловяненко [14], О. Бруй [2]. Основи створення, функціонування інформаційного простору електронних бібліотек наукових і навчальних закладів, їх можливості використання в організаційно-інформаційному забезпеченні наукової діяльності висвітлено в колективній монографії О. Спіріна, С. Іванової, О. Новицького [6].

Високий рівень дослідження розвитку бібліотечно-інформаційних установ і системи наукової комунікації представлено в монографіях В. Горового [5], Г. Шемаєвої [16]. Дослідники відзначили та простежили взаємозалежність процесів становлення, розвитку бібліотеки, науки, наукової комунікації, їх трансформації в умовах інформаційного впливу. А також відзначили, що особливе місце в процесі формування наукового інформаційного простору відведено електронним ресурсам бібліотек.

Мета статті – розкрити роль і значення відкритих електронних ресурсів академічних бібліотек для використання у науковій та освітній діяльності вищого навчального закладу, обґрунтувати роль академічної бібліотеки як системної складової закладу вищої освіти у забезпеченні якості його освітньої діяльності.

Вирішення завдань реформування вищої освіти відповідно до сучасних світових вимог та підготовки кваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці, неможлива без підвищення ролі самостійної роботи студентів і аспірантів над навчальним матеріалом, під час проведення науково-дослідної та практичної роботи. Самостійна робота здобувача освіти є невід’ємною складовою освітнього процесу в університеті і передбачає створення умов для здійснення самостійного пошуку інформації – насамперед, надання доступу до відповідних ресурсів та методик, що перебуває у сфері відповідальності академічних бібліотек.

У Законі України «Про освіту» (2017 р.) зазначається, що «кожен має право на доступ до публічних освітніх, наукових та інформаційних ресурсів». При цьому одним з базових принципів реформування освіти в Україні є «інтеграція у міжнародний освітній та науковий простір», що потребує доступу до електронних ресурсів.

Сьогодні до основних завдань у сфері розвитку освіти та науки можна віднести:

- створення Єдиної освітньої платформи та довідкової системи;
- створення інформаційно-ресурсного центру з упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сферу освіти;
- розробку сховища для електронних навчальних ресурсів та їх інтероперабельність з освітнім процесом;
- розвиток і поширення цифрових ресурсів та е-сервісів;
- полегшення та організація доступу до відкритих освітніх ресурсів і підтримка інтерактивних освітніх можливостей;
- запровадження системної інтероперабельності інформаційних технологій в освіті, що підтримують процеси навчання, наукових досліджень та організаційного управління;
- побудову і розвиток єдиного освітнього інформаційного простору [12].

Бібліотеки повинні активно долучатися до реалізації цих завдань і не просто здійснювати інформаційну підтримку навчального процесу, але й бути одним з його ключових елементів при забезпеченні формування наукового кругозору здобувачів освіти.

Згідно із Законом України «Про вищу освіту», вищий навчальний заклад зобов’язаний мати у своєму складі бібліотеку, бібліотечний

фонд якої має відповідати вимогам стандартів освітньої діяльності [12]. Інформатизація освітньої діяльності дала змогу університетським бібліотекам стати потужними освітніми, дослідницькими та науково-технічними центрами підготовки здобувачів освіти, які орієнтовані на створення глобального інформаційно-освітнього простору. Відомо, що останнім часом на їх розвиток були направлені значні ресурси, що дало змогу створити умови для проведення онлайн-реєстрації читачів, обслуговування більшої кількості запитів і обробки більшої кількості літературних джерел і документів.

У сучасних умовах завдання бібліотек закладів вищої освіти істотно розширюються – бібліотеки стають інформаційними центрами, які надають доступ до своїх фондів, до електронних публікацій і баз даних на сучасних носіях, а також до віддалених ресурсів у режимі онлайн. Сучасні інформаційні ресурси відрізняються один від одного за формами реалізації та способами розповсюдження, тому саме на бібліотеки покладено вирішення проблеми уніфікованого доступу до електронних ресурсів, проведення оцінки їх достовірності і актуальності, що дає можливість радикального підвищення якості інформаційного обслуговування. У цьому контексті для бібліотеки важливим є створення відповідних електронних ресурсів вищого навчального закладу [1, 3].

Останні десятиліття академічні бібліотеки виявили помітні ознаки адаптації до новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у створенні контенту, збереженні та передачі інформації своїм користувачам. Крім того, в електронному форматі було збільшено доступність інформації з новими методами управління, зберігання, розподілу та розповсюдження її. Під час цієї трансформації роль бібліотекаря теж зазнала істотного переходу від простого постачальника документів до посередника інформації. Сьогодні бібліотекарі взяли на себе додаткову роль консультанта при набутті комунікативних навичок інформаційної грамотності, видавця, архівіста інституційних сховищ. Розвиток ІКТ безпосередньо вплинув на бібліотеки, які швидко почали їх застосовувати та надавати інформацію своїм користувачам через інтрамережу та Інтернет.

Щоб повністю реалізувати свої цілі, академічні бібліотеки повинні вирішувати всі питання, пов'язані з управлінням електронними ресурсами, сучасними технологіями, стандартами, відповідними службами, у тому числі й юридичними. Водночас основним завданням їх діяльності є інтеграція, тобто об'єднання різних функціональних компонентів бібліотеки в узгоджену одиницю ресурсного центру знань,

що особливо важливо для забезпечення навчальної компоненти освітньої реформи. Таким чином, головними пріоритетами діяльності бібліотеки вищого навчального закладу стали не стільки придбання, обробка та зберігання інформації, скільки поширення й доступ до джерел інформації. Сучасні електронні технології дають змогу побудувати доступ до інформації за принципом «доставити інформацію за запитом».

Електронні навчально-методичні комплекси вищого навчального закладу використовуються через Інтернет та Інтранет у режимах:

- обмеженого доступу;
- вільного доступу;
- доступу по локальній мережі.

При цьому на власні електронні освітні ресурси ніяких обмежень не накладається, вони можуть бути різного типу – текстові, аудіо- або відеодані, програмні комплекси тощо.

У бібліотеці використовуються всі пошукові способи отримання доступу до джерел інформації. Бібліотеки пропонують веб-каталоги, бібліографічні й повнотекстові бази даних, електронні журнали, електронні видання та інші види електронних ресурсів.

Нові інформаційні технології дали нові можливості для розв'язання проблем створення сховищ інформаційних ресурсів, їх організації, засобів і способів доступу до них користувачів. У загальному вигляді такі підходи дали змогу створити «Електронні бібліотеки», які не стали конкурентами традиційній бібліотеці. Це відносно нове явище в бібліотечно-бібліографічному та інформаційному обслуговуванні. Фахівці здебільшого схиляються до думки, що електронні бібліотеки швидше можна розглядати як одну з форм (в одних випадках більш вдалу, в інших – менш вдалу) реалізації функцій традиційної бібліотеки в сучасних умовах, тобто на принципово новій техніко-технологічній основі, що містить: комп'ютерне та програмне забезпечення, різні засоби телекомунікації, мережеві обчислювальні, інформаційні ресурси тощо [9, 11].

В умовах сьогодення процес формування електронних бібліотек у вищих навчальних закладах набуває визначального значення, оскільки вони спрямовані на забезпечення доступу до користування науковими, навчальними, навчально-методичними виданнями університету, документами обмеженого доступу, а також електронними документами, які не мають друкованого аналога.

Формування фонду електронних документів здійснюється згідно з чинним законодавством. Водночас вирішення правових питань – актуальна проблема при створенні електронної бібліотеки, адже все

повинно мати законне підґрунтя для вирішення організаційних, технологічних, технічних, фінансових питань. При роботі з електронними документами необхідно також враховувати складний спектр проблем, які належать головним чином до сфери інтелектуальної власності у сфері відтворення, копіювання творів та використання програмного забезпечення. Фонд електронних документів призначений для всіх категорій користувачів бібліотеки, за такої умови можуть бути визначені режими доступу до окремих документів. Вільний доступ до колекцій електронних ресурсів можливий тільки в тому випадку, якщо на ці документи немає обмежень, визначених охороною авторських прав (наявність згоди власника авторських прав).

Слід зазначити, що електронні бібліотеки, які повинні бути невід'ємною частиною технології кожної бібліотеки, створені для того, щоб оптимізувати зберігання та покращити доступ до електронних колекцій. Головна мета електронних бібліотек – акумулювати ресурси високої якості і надавати їх у користування на безоплатній основі в зручний час.

Найбільш перспективним напрямом у плані створення власних електронних інформаційних ресурсів є створення повнотекстових баз даних наукових праць співробітників університетів. Створення таких баз даних є істотною допомогою в інформаційному забезпеченні навчального та наукового процесів в університеті та дає можливість його учасникам рівноправно брати участь у різних міжнародних ініціативах.

Відкритий доступ до електронних ресурсів є також основою для розвитку науки та наукових комунікацій. Для сприяння відкритому доступу до наукової інформації, наукові та науково-дослідні установи, вищі навчальні заклади та незалежні вчені підтримують відкритий доступ (Open Access, OA), рух, який спрямований на забезпечення миттєвого та безкоштовного доступу до наукових публікацій в Інтернеті.

Рух Open Access ґрунтується на переконанні, що результати досліджень, які фінансує суспільство, повинні перебувати у вільному доступі для всіх членів суспільства. Таким чином, політика відкритого доступу належить до всіх досліджень, що були проведені за рахунок держави.

Треба також підкреслити, що одним із ключових принципів відкритого доступу є самоархівация наукових матеріалів у Мережі. Тому перспективним напрямом розвитку відкритих електронних ресурсів у системі наукових комунікацій дослідники вважають *«репозитарій»*, систему, яка дає змогу безпосередньо науково-освітнім організаціям або їх бібліотекам створювати інфраструктуру для самостійної публікації вченими результатів наукових досліджень. Ідеться не лише про розміщення та

формування електронних версій друкованих видань, а й про зовсім нові моделі наукових комунікацій – такі, як інформаційні та мультимедійні дані.

Електронний архів охоплює різні напрями діяльності університету, і тому завдання, пов'язані з визначенням складу колекції, систематизацією та забезпеченням повноти колекції електронних ресурсів, стають предметом діяльності всіх структурних підрозділів бібліотеки університету: від комплектування до обслуговування та зберігання. У колекціях навчальних ресурсів, які створюються на базі бібліотек закладів вищої освіти, як правило, об'єднані матеріали різних форматів і на різних носіях. Тому не менш важливе значення має програмне забезпечення для створення репозитарію (електронного архіву). Повинна бути чітка система політики розміщення, безпеки та прав доступу до відкритих електронних ресурсів. Вибране програмне забезпечення має забезпечувати швидкісний доступ, збереження представлених матеріалів, підтримку різних форматів електронного документа тощо.

Сьогодні відкриті електронні ресурси бібліотек вищих навчальних закладів відіграють важливу роль в обслуговуванні користувачів, а саме в наданні таких послуг, як:

- доступ локальним і віддаленим користувачам до повнотекстових баз даних, що стимулює читацьку ініціативу та розвиває дослідницьку діяльність;
- послуги довідкового характеру, з можливістю виконання читацьких інформаційних запитів;
- підтримка дистанційної освіти;
- створення електронного читального залу навчальних матеріалів;
- співпраця бібліотекарів та вчених з метою формування та поширення наукової та навчальної інформації.

Висновки. Таким чином, академічні бібліотеки були й залишаються основними інформаційними центрами в системі закладів вищої освіти. Вони є центрами акумуляції інформаційних ресурсів та інформаційною базою для навчальної та наукової діяльності. Потенціал сучасної бібліотеки оцінюється не лише за обсягом та повнотою книжкового фонду, а й за його актуальністю та можливістю бібліотеки надавати найновішу інформацію у найкоротші терміни для забезпечення потреб своїх користувачів.

В умовах сьогодення, коли значна кількість годин у навчальних планах вищих навчальних закладів відведена самостійній роботі студентів, роль вишівської бібліотеки як навігатора, що орієнтує читача в інформаційних

потоках і в межах своєї компетенції допомагає долати складнощі пошуку й збору інформації, зростає. Електронні інформаційні ресурси, які формуються бібліотеками закладів вищої освіти, нині є необхідним елементом у створенні нових моделей наукової комунікації і потребують нових форм взаємодії працівників вищого навчального закладу і бібліотечних фахівців.

Список використаних джерел

1. *Апшай Н.* Стратегічні засади розвитку бібліотек вищих навчальних закладів в умовах інформатизації / Надія Апшай // Вісн. Книжк. палати. – 2004. – № 6. – С. 23–25.

2. *Бруй О. М.* Доступ до наукової інформації: університетські електронні архіви / О. М. Бруй // Бібліотека вищого навчального закладу – ключова ланка інформаційного забезпечення навчального процесу на сучасному рівні : наук. зб. – 2007. – С. 62–68.

3. *Вітушко Н.* Електронні інформаційні ресурси у сучасній бібліотеці / Н. Вітушко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2007. – Вип. 18. – С. 13–25.

4. *Воскобойнікова-Гузєва О.* Інформаційні технології в системі інноваційної діяльності наукової бібліотеки / О. Воскобойнікова-Гузєва, А. Бровкін // Бібл. вісн. – 2005. – № 6. – С. 9–15.

5. *Горовий В. М.* Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного українського суспільства : монографія / В. М. Горовий ; ред. О. С. Онищенко ; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2005. – 299 с. 1.

6. Електронні бібліотечні інформаційні системи наукових і навчальних закладів : монографія / [О. М. Спирін, С. М. Іванова, О. В. Новицький та ін.] ; за наук. ред. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна. – Київ : Пед. думка, 2012. – 176 с.

7. Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства / [О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, В. М. Горовий та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2011. – 235 с.

8. *Ільганаєва В. О.* Бібліотека в сучасному інформаційному середовищі: основні стратегії розвитку / В. О. Ільганаєва // Вісн. Харк. держ. акад. культури. Вип. 1. – 1999. – С. 30–37.

9. *Копанєва В. О.* Формування фонду мережевих ресурсів у науковій бібліотеці (90-ті роки ХХ ст. – поч. ХХІ ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 27.00.03 / В. О. Копанєва. – Київ, 2008. – 21 с.

10. Костенко Л. Й. Бібліотека інформаційного суспільства / Л. Й. Костенко, М. Б. Сорока // Бібл. вісн. – 2002. – № 3. – С. 33–38.
11. Павлуша І. А. Створення та розвиток електронних бібліотек в Україні: бібліотекознавчий аспект (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.08 / І. А. Павлуша. – Київ, 2002. – 20 с.
12. Про вищу освіту: закон України. – Київ : Алерта, 2017. – 96 с.
13. Слободяник М. С. Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій : монографія / М. С. Слободяник ; відп. ред. О. С. Онищенко. – Київ, 1995. – 268 с. 4.
14. Соловяненко Д. Проект «Наукова періодика України» на платформі Open Journals System / Д. Соловяненко // Бібл. форум. – 2013. – № 3. – С. 11–15.
15. Чекмарьов А. О. Національна система електронних бібліотек / А. О. Чекмарьов, Л. Й. Костенко, Т. П. Павлуша. – Київ, 1998. – 50 с.
16. Шемаєва Г. В. Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій : монографія / Г. В. Шемаєва ; Харк. держ. акад. культури. – Харків, 2008. – 289 с.
17. Шемаєва Г. Електронна бібліотека у системі інформаційного забезпечення науки / Г. Шемаєва // Вісн. Книжк. палати. – 2005. – № 8. – С. 27–30.
18. Ярошенко Т. О. Вільний доступ до інформації: нова модель наукової комунікації в інформаційному суспільстві / Ярошенко Т. О. // Наук. пр. Миколаїв. Держ. гуманіт. ун-ту ім. Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». – Миколаїв : НАУКМА, 2007. – Т. 68. – Вип. 55. – С. 226–234.

References

1. Apshai, N. (2004). Stratehichni zasady rozvytku bibliotek vyshcheykh navchal'nykh zakladiv v umovakh informatyzatsii [Strategic foundations for the development of libraries of higher educational institutions in the conditions of informatization]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty – Herald of the Book Chamber*, no. 6 [in Ukrainian].
2. Brui, O. (2007). Dostup do naukovoi informatsii: universytetski elektronni arkhivy [Access to scientific information: university electronic archives]. *Biblioteka vyshchoho navchalnoho zakladu – kliuchova lanka informat-siinoho zabezpechennia navchalnoho protsesu na suchasnomu rivni: nauk. zb.*, (pp. 62–68) [in Ukrainian].

3. Vitushko, N. (2007). Elektronni informatsiini resursy u suchasni bibliotetsi [Electronic information resources in the modern library]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 18 [in Ukrainian].

4. Voskoboinikova-Huzieva, O., Brovkin, A. (2005). Informatsiini tekhnologii v systemi innovatsiinoi diialnosti naukovoï biblioteky [Information technology in the system of innovation activity of the scientific library]. *Biblioteknyi visnyk – Library Bulletin*, no. 6 [in Ukrainian].

5. Horovyi, V. M. (2005). Osoblyvosti rozvytku sotsialnykh informatsiinykh baz suchasnoho ukrainskoho suspilstva [Features of development of social information bases of modern Ukrainian society]. Kyiv [in Ukrainian].

6. Spirin, O. M., Ivanova, S. M., Novytskyi, O. V. et al. (2012). Elektronni bibliotekni informatsiini systemy naukovykh i navchalnykh zakladiv [Electronic library information systems of scientific and educational institutions]. Kyiv: Pedagogichna dumka [in Ukrainian].

7. Onyshchenko, O. S., Dubrovina, L. A., Horovyi, V. M. et al. (2011). Elektronni informatsiini resursy bibliotek u pidnesenni intelektualnoho i dukhovnoho potentsialu ukrainskoho suspilstva [Electronic information resources of libraries in raising the intellectual and spiritual potential of Ukrainian society]. Kyiv [in Ukrainian].

8. Ilhanaieva, V. O. (1999). Biblioteka v suchasnomu informatsiinomu seredovyschi : osnovni stratehii rozvytku [Library in the modern information environment: basic development strategies]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury – Herald of the Kharkov State Academy of Culture*, issue 1 [in Ukrainian].

9. Kopanieva, V. O. (2008). Formuvannia fondu merezhevykh resursiv u naukoviï bibliotetsi (90-ti roky XX st. – poch. XXI st.) [Formation of a network of network resources in a scientific library (90 th years of XX century – beginning of XXI century)]. Kyiv [in Ukrainian].

10. Kostenko, L., Soroka, M. (2002). Biblioteka informatsiinoho suspilstva [Library of the Information Society]. *Biblioteknyi visnyk – Library Bulletin*, no. 3 [in Ukrainian].

11. Pavlusha, I. A. (2002). Stvorennia ta rozvytok elektronnykh bibliotek v Ukraini: bibliotekoznavchyi aspekt [Creation and development of electronic libraries in Ukraine: librarianship aspect]. Kyiv [in Ukrainian].

12. Pro vyshchu osvitu [About higher education] (2017). Kyiv: Alerta [in Ukrainian].

13. Slobodianyuk, M.S. (1995). Naukova biblioteka: evoliutsiia struktury

i funkcii [Scientific library: evolution of structure and functions]. Kyiv [in Ukrainian].

14. Solovianenko, D. (2013) Proekt «Naukova periodyka Ukrainy» na platformi Open Journals System [Project «Scientific Periodicals of Ukraine» on the Open Journals System platform]. *Biblioteknyi forum – Library Forum*, no. 3 [in Ukrainian].

15. Chekmarov, A. O., Kostenko, L. I., Pavlusha, T. P. (1998). Natsionalna systema elektronnykh bibliotek [National system of electronic libraries]. Kyiv [in Ukrainian].

16. Shemaieva, H. V. (2008). Elektronni resursy bibliotek Ukrainy v systemi naukovykh komunikatsii [Electronic resources of libraries of Ukraine in the system of scientific communications]. Kharkiv: Kharkivska derzhavna akademiia kultury [in Ukrainian].

17. Shemaieva, H. V. (2005). Elektronna biblioteka u systemi informatsiinoho zabezpechennia nauky [Electronic library in the system of information science of science]. *Visnyk Knyzhkovoï palaty – Herald of the Book Chamber*, no. 8 [in Ukrainian].

18. Yaroshenko, T. O. (2007). Vilnyi dostup do informatsii: nova model naukovoï komunikatsii v informatsiinomu suspilstvi [Free access to information: a new model of scientific communication in the information society]. *Naukovi pratsi Mykolaivskoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu im. Petra Mohyly kompleksu «Kyievo-Mohylianska akademiia» – Scientific Works of Nikolaev State Humanitarian University named after. Petro Mohyla complex «Kyiv-Mohyla Academy»*, Vol. 68, issue 55, pp. 226–234 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.05.2018.

Nataliia Levchenko,

Ph.D. Student,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine,
Ukraine, Kyiv

Academic Library in the Higher Education System

The article deals with the use of open electronic resources in the organizational and informational process of a higher educational institution. The influence of information resources of academic libraries on the quality of educational activity is analyzed.

The purpose of the study is to substantiate the further development of open electronic resources of higher education institutions libraries, which is closely interrelated with the quality of educational activities.

To teach the education provider to work rationally with information, to form his/her information culture are the main tasks for the present time. Independent education

of applicants is an integral part of the educational process at the university. It is the libraries that must respond promptly to all changes in the curriculum and be one of the key elements in ensuring the formation of a scientific outlook for educational instructors.

Creating own electronic information resources, namely electronic libraries, full-text databases, electronic archives and open access to them is an important part of maintaining the proper level of higher education in Ukraine.

Keywords: higher education, open electronic resources, open access, electronic library, institutional repository.